

KRUUZEMUNTJE (1867)

Een literaire deconstructie van J.J. Cremers klassieker

De Werkelijkheid als Sprookje

Anatomie van een 19e-eeuwse tekening met de pen

HET SPROOKJE

- Een arme blinde boer helpt een verdwaalde prins met spekpannenkoeken. Jaren later wordt de prins koning.
- “En de koning steeg uit de koets... Plaats dien armen man in mijn rijtuig.”

DE REALITEIT

- Het arme meisje Anneke toont genade aan haar wrede kwelgeest. Jaren later wordt zij beloond door de rijke kasteelheer.
- “Ik vuul ‘em best: goed doet, goed ontmoet!”

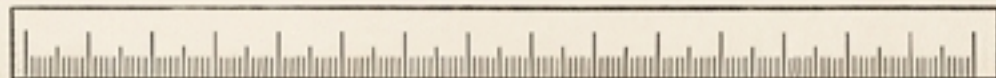
Hut Winkels (Armoede)

Constructie: Open voegen
en een vergaan stroodak

Voedsel: Aardappels met
azijn en een restje reuzel

Klimaat: Vochtig,
veroorzaakt
rimmetiek bij Grootje

Landgoed Van Zwiet (Rijkdom)

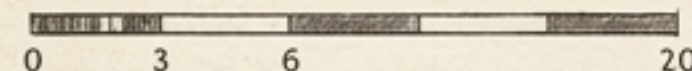
Vervoer: Koets met
jonge, vurige paarden

Voedsel: Overvloed
(wedden om spek en dikke
pannenkoeken)

Voedsel: Overvloed
(wedden om spek en dikke
pannenkoeken)

Klimaat:
Beschermd, verheven
boven het modderige
dorp

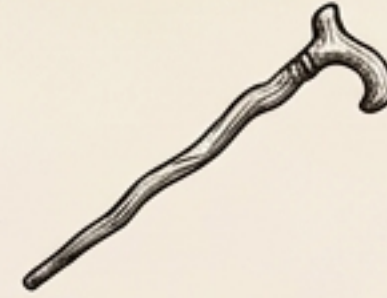
KARAKTER ARCHETYPEN

Anneke (De Onschuld)

8-10 jaar, blond (muulpeerke)

Leest vloeiend, onbaatzuchtig

Bol (De Booswicht)

Veldwachter, gewelddadig

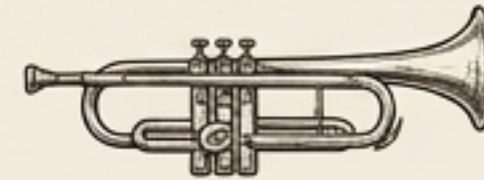
Alcoholist, machtsmisbruiker

Grootje Bette (De Wijze Mentor)

Zestigplus, lijdt aan reuma

Spreekt in spreekwoorden, diep religieus

Willem Stoete (De Ridder)

13 jaar, beschermer van Anneke

Geeft half weekloon uit voor haar schoentjes

HET INCIDENT: OORZAAK & GEVOLG

DE QUEESTE NAAR DE KRUIZEMUNT

1. Het Doel

Grootje heeft maagkramp.
Anneke vertrekt naar de Hoge
Rijndijk voor wilde munt.

2. Het Misverstand

Een onbekende gooit een
appel. Deze rolt in de
boomgaard van boer Vledder.

3. De Aanval

Bol ziet zijn kans en
beschuldigt Anneke
vals van diefstal.

4. De Jacht

Bol achtervolgt haar.
Anneke's klompje
breekt tijdens de vlucht.

5. De Arrestatie

Bol dwingt haar gewelddadig
mee te lopen naar het raadhuis.

ORGANOGRAM VAN INCOMPETENTIE

Burgemeester Lus (De Schijn)

De Ronde Burgervader. Kauwt op een ganzenveer.
Raakt afgeleid door een recept voor sausbaarsje.

Secretaris Hoefzoetnagel (De Werkelijke Macht)

Werkt zwijgend achter een groen laken. Fluistert beslissingen in.

Veldwachter Bol (De Brute Uitvoerder)

Corrupt, gewelddadig. Doet persoonlijke boodschappen voor de burgemeester.

Gezag faalt: Anneke wordt niet vrijgelaten uit rechtvaardigheid, maar door apathie van Lus.

De Ondergang van Bol

Stomdronken grijpt Bol in het donker
naar vitriool in plaats van jenever.
Hij krimpt in bed van ondraaglijke pijn.

De Verlossing door Anneke

Zodra Anneke het nieuws hoort, brengt ze Bol
zelfgeplukte kruizemunt tegen de kramp.
Bol overlijdt met het takje in zijn vuist.

De karmische balans herstelt zich: het lot voltrekt het vonnis, gemitigeerd door pure genade.

DE KARMISCHE BALANS MATRIX

Personage	Actie / Karakter	Uiteindelijke Lot
Bol (Veldwachter)	Machtsmisbruik, wreedheid, alcoholisme	Dood door vergiftiging (vitriool)
De Koetsier	Gulzigheid en hoogmoed	Stikt na weddenschap om pannenkoeken
Arie Winkels	Onbaatzuchtig, redt de kasteelheer	Wordt aangenomen als nieuwe koetsier
Anneke	Vergevingsgezind, toont genade aan haar vijand	Krijgt liefde, veiligheid en welvaart

DE LADDER NAAR BELONING

De Schoentjes (Opoffering)

Willem koopt leren schoentjes voor de kapotte klompen van Anneke.

De Loftrompet (Aandacht)

Willem wekt de landheer met zijn trompet, vestigt aandacht op Winkels.

Het Bezoek (Erkenning)

Mijnheer van Zwiet bezoekt de hut en herkent Arie als zijn redder.

De Verhuizing (Beloning)

De familie verhuist uit de tochtige hut naar het warme koetsiershuis.

10 JAAR LATER: HET SPROOKKJE VOLTOOID

De Vuursteen

Tijdens de mis voelt Willem aan de
vuursteen die Anneke hem 10 jaar eerder
gaf. Symbool van een onwrikbare band.

LITERAIRE LAAG: HET BETUWSE DIALECT

Muulpeerke

Koosnaampje (muiltje).
Creëert intieme tederheid
die de formele 19e-eeuwse
literatuur normaal
ontbeert.

Rimmetiek / Arg

Verankert het verhaal in
de rauwe armoede.

*“Goed liefke ! goed blond
muulpeerke, kleine prefester,
(...) grootmoeder is rimmetiek,
veur de ouwe ziel is 't heel arg !”*

Prefester

Verbastering van *professor*.
Benadrukt de ongeletterdheid
van Grootje's generatie.

Authenticiteit

Het rauwe, fonetische taalkleed
voorkomt dat het sprookjesachtige
plot vervalt in zoetsappigheid. Het
maakt de wonderen aards.